

SECTION 6. THE CRIMINAL PROCESS

10.46299/ISG.2022.MONO.LEGAL.3.6.1

6.1 Peculiarities of conducting criminal proceedings against members of the Accounting chamber

Всі громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (ч. 1, 2 ст. 24 Конституції України). Проте у виключних випадках Конституція вимагає особливого провадження щодо окремої категорії осіб, також кримінальний процесуальний закон встановлює особливості провадження щодо окремої категорії осіб (глава 37 КПК України).

Особливий порядок кримінального провадження здійснюється стосовно членів Рахункової палати, які зазначені в п.5 ч.1 ст. 480 КПК України. Встановлення особливостей кримінального провадження стосовно таких осіб обумовлено прагненням законодавця забезпечити їм самостійність і незалежність, найбільш сприятливі умови для здійснення ними власних повноважень та захистити її від необґрунтованого кримінального переслідування та засудження.

Окрім КПК України, особливості притягнення до кримінальної відповідальності цих осіб визначаються Конституцією України, законами України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII, «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. №1861-VI, «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. №1700-VII, «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)» від 23.09.2021 р. №1780-IX, «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889-VIII, «Про очищення влади» від 16.09.2014 р. № 1682-VII , «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму

та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 р. № 361-IX .

Застосування особливого порядку кримінального провадження означає, що стосовно членів Рахункової палати кримінальне провадження загалом здійснюється за правилами, встановленими спільно Конституцією України і Законами України, із врахуванням низки особливостей, визначених у КПК України. Ними є: особливі порядки затримання, застосування запобіжного заходу, повідомлення про підозру, проведення допит та/або слідчих дій, дострокового звільнення з посади.

6.1.1 Конституційно-правовий статус членів Рахункової палати

Конституційно-правовий статус членів Рахункової палати законодавець розкриває в п.16 ч.1 ст.85 Конституції України, Законі України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII, та деяких інших правових актах. Відповідно до ст. 17 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII Рахункова палата має 13 членів, які поділяються на Голову Рахункової палати, його заступника та інших членів Рахункової палати, інші співробітники Рахункової палати мають статус посадових осіб апарату Рахункової палати. Відповідно до підп. «а» п. 1 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. №1700-VII Голова та інші члени Рахункової палати є особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Відповідно до абз.16 п.37 ч.1 ст. 1 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 р. № 361-IX Голова та члени Рахункової палати є національними публічними діячами - фізичними особами, які виконують або виконували в Україні визначні публічні функції. Відповідно до п.4 ч. 3 ст. 3 Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889-VIII дія даного закону не поширюється на Голову та інших членів Рахункової палати, на відміну від посадових осіб апарату Рахункової палати, включаючи

Секретаря Рахункової палати. Ст.19 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII встановлює загальні вимоги для членів Рахункової палати: членом Рахункової палати може бути дієздатний громадянин України, який не має іншого громадянства чи підданства, віком від тридцяти до шістдесятип'яти років, який володіє державною мовою та однією з офіційних мов Ради Європи, має вищу освіту не нижче ступеня магістра, загальний стаж роботи не менше семи років, стаж роботи у сфері державного контролю (аудиту), економіки, фінансів або права не менше п'яти років та бездоганну ділову репутацію, може за станом здоров'я виконувати повноваження члена Рахункової палати, подав декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. №1700-VII, за рік, що передує року призначення на відповідну посаду, пройшов перевірку, передбачену законами України «Про очищення влади» від 16.09.2014 р. № 1682-VII та «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. №1700-VII, не має не зняту чи не погашену в установленому законом порядку судимість, не має за останній рік адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією. Відповідно до ч. 4 ст.19 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII на члена Рахункової палати поширюються обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, передбачені ст.25 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. №1700-VII. Відповідно до ч. 3 ст.19 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII член Рахункової палати не може обіймати посади в будь-якому органі державної влади, іншому державному органі, органі місцевого самоврядування, з представницьким мандатом, зайняттям іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової та творчої діяльності), входженням до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку, виключенням є участь членів Рахункової палати у діяльності виборних органів релігійних та громадських організацій. Ч. 4 ст. 19 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII забороняє

членам Рахункової палати належати до політичної партії, брати участь у політичних акціях, зборах, мітингах, походах і демонстраціях, страйках.

Відповідно до п. 16 ч.1 ст. 85 Конституції України, ч.1 ст.208-2 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. №1861-VI, ст.20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII Верховна Рада України (далі ВРУ) призначає на посади і звільняє з посад Голову та інших членів Рахункової палати. Відповідно до ч.2 ст.208-2 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. №1861-VI не пізніше як за шість місяців до закінчення строку повноважень члена Рахункової палати або протягом 14 днів з дня дострокового припинення ним повноважень оголошується конкурс на зайняття посади члена Рахункової палати. Відповідно до ч.2 ст.20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII призначення членів Рахункової палати на посади здійснюється на підставі конкурсу, для участі в якому кандидат на посаду члена Рахункової палати подає до комітету ВРУ, до предмета відання якого належать питання бюджету, такі документи: 1) заяву про участь у конкурсі з наданням письмової згоди на проведення спеціальної перевірки відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» та на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних»; 2) автобіографію; 3) мотиваційний лист, в якому викладаються мотиви бути призначеним на посаду члена Рахункової палати; 4) копію паспорта громадянина України; 5) копію трудової книжки (за наявності) або відомості про трудову діяльність з реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування; 6) копію диплома про вищу освіту (з додатками); 7) усі документи, передбачені у цьому випадку, Законом України «Про запобігання корупції». Відповідно до ч.3 ст.208-2 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. №1861-VI комітет ВРУ, до предмета відання якого належать питання бюджету, розглядає документи, подані кандидатами на посади членів Рахункової палати, і попередньо обговорює кандидатів щодо їх відповідності вимогам, встановленим Законом України «Про Рахункову палату»,

та подає на розгляд ВРУ рішення з висновками щодо кожного кандидата та відомості про кандидатів на посади членів Рахункової палати не пізніше як за три дні до розгляду ВРУ відповідного питання. Відповідно до ч.5 ст.208-2 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. №1861-VI ВРУ призначає членів Рахункової палати списком, визначеним за підсумками рейтингового голосування, відповідно до кількості вакантних посад відкритим голосуванням більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу ВРУ.

Відповідно до ч.7 ст.208-2 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. №1861-VI Голова ВРУ вносить на розгляд ВРУ подання про призначення на посаду Голови Рахункової палати одного з членів Рахункової палати, його призначають відкритим голосуванням більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу ВРУ. Відповідно до ч.8 ст.208-2 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. №1861-VI рішення ВРУ про призначення Голови чи іншого члена Рахункової палати оформляється відповідною постановою ВРУ.

На відміну від Голови Рахункової палати, його заступника відповідно до ч.4 ст.20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII обирають зі складу членів Рахункової палати за поданням Голови Рахункової палати на засіданні Рахункової палати шляхом відкритого голосування більшістю голосів від складу Рахункової палати.

Відповідно до ч.5 ст.20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII строк повноважень усіх членів Рахункової палати становить шість років з обіймання посади не більше двох строків.

Відповідно до ч.ч. 1, 2 ст. 21 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII Голова Рахункової Палати має наступні повноваження: 1) очолює Рахункову палату, видає накази та розпорядження, здійснює загальне керівництво її діяльністю та забезпечує загальну організацію роботи Рахункової палати; 2) представляє Рахункову палату у відносинах з ВРУ, її органами, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування,

громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та організаціями, міжнародними організаціями; 3) головує на засіданнях Рахункової палати; 4) вносить на розгляд Рахункової палати пропозиції щодо загальної концепції роботи Рахункової палати, кадрової політики, проектів кошторису Рахункової палати, структури і штатного розпису апарату Рахункової палати; 5) вносить на розгляд Рахункової палати пропозиції щодо призначення на посаду та звільнення з посади Секретаря Рахункової палати і відповідно до рішення Рахункової палати призначає на посаду та звільняє з посади Секретаря Рахункової палати; 6) інформує ВРУ про результати здійснення державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту); 7) підписує рішення Рахункової палати та протоколи засідань Рахункової палати; 8) здійснює зв'язки з громадськістю та засобами масової інформації; 9) здійснює інші повноваження відповідно до цього Закону та інших законів України.

Відповідно до ч.3 ст. 21 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII заступник Голови Рахункової Палати у разі відсутності Голови Рахункової палати або неможливості здійснення ним своїх повноважень тимчасово виконує повноваження Голови Рахункової палати.

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII член Рахункової палати має наступні повноваження: 1) забезпечує здійснення заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) відповідно до рішення Рахункової палати; 2) надає доручення відповідному департаменту (департаментам) та/або територіальному підрозділу (підрозділам); 3) готує пропозиції щодо планування заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) за закріпленими напрямками; 4) координує з іншими членами Рахункової палати роботу щодо здійснення заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту); 5) створює для здійснення заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) контрольні групи, призначає керівників таких груп або очолює такі групи, залучаючи у разі необхідності працівників різних департаментів; 6) координує роботу контрольних груп щодо здійснення заходів державного зовнішнього фінансового

контролю (аудиту); 7) підписує звіти за результатами здійснення заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) і представляє звіти на засіданні Рахункової палати; 8) за рішенням Рахункової палати представляє її у відносинах з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання в Україні та за кордоном; 9) подає Секретарю Рахункової палати пропозиції щодо призначення на посади та звільнення з посад своїх радників; 10) має право вимагати у межах своїх повноважень невідкладного прийому міністрами, іншими керівниками державних органів, керівниками органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, підприємств, установ, організацій незалежно від підпорядкування, виду діяльності та форми власності, їх посадовими та службовими особами; 11) може бути присутнім у встановленому порядку на засіданнях ВРУ, Кабінету Міністрів України (далі КМУ), інших державних органів та брати участь в обговоренні питань, що стосуються компетенції Рахункової палати; 12) за дорученням Голови Рахункової палати виступати з питань, що стосуються компетенції Рахункової палати на засіданнях ВРУ, її органів.

Відповідно до ч.1 ст. 23 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII член Рахункової палати несе персональну відповідальність за результати своєї роботи, якщо один захід державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) здійснювали два або більше членів Рахункової палати, вони несуть спільну відповідальність за результати їхньої роботи. Відповідно до ч.3 ст. 32 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII члени Рахункової палати за свої протиправні дії чи бездіяльність несуть дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність. Відповідно до ч.4 ст. 32 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII члени Рахункової палати притягаються до відповідальності за порушення порядку розкриття інформації з обмеженим доступом, що стала їм відомою у зв'язку з їх службовою діяльністю.

Відповідно до ч.8 ст. 20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII Голова Рахункової палати, інший член Рахункової палати, строк повноважень якого закінчився, здійснює свої повноваження до його звільнення з посади ВРУ.

Відповідно до абз. 2 п. 9 ч. 7 ст. 20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII підставами для припинення повноважень Голови, іншого члена Рахункової палати є набрання законної сили рішенням суду про визнання його недієздатним або обмеження його цивільної дієздатності, визнання безвісно відсутнім чи оголошення померлим, а також його смерть.

Відповідно до ч. 7 ст. 20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII ВРУ приймає рішення про звільнення з посади Голову, іншого члена Рахункової палати до закінчення строку його повноважень у разі:

- 1) подання заяви про звільнення з посади за власним бажанням;
- 2) призначення чи обрання на іншу посаду за його згодою;
- 3) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я протягом чотирьох місяців підряд;
- 4) досягнення шістдесяти п'яти років;
- 5) припинення громадянства України, наявності (набуття) громадянства іншої держави або виїзду на постійне місце проживання за межі України;
- 6) невідповідності обмеженням щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, визначеними Законом України «Про запобігання корупції», що встановлено рішенням суду, яке набрало законної сили;
- 7) набрання законної сили рішенням суду про притягнення його до відповідальності за адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією;
- 8) набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно нього;
- 9) набрання законної сили рішенням суду про визнання його активів чи активів, набутих за його дорученням іншими особами або в інших передбачених статтею 290 Цивільного процесуального кодексу України випадках, необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави;
- 10) порушення вимог Закону України «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)» у частині подання, дотримання строків подання декларації про

контакти. Відповідно до абз. 2 ч.7, ч.6 ст.208-2 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. №1861-VI звільнення з посади Голови Рахункової палати здійснюється відкритим голосуванням більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу ВРУ. Відповідно до ч.4 ст.20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII увільнення заступника Голови Рахункової палати від виконання своїх обов'язків здійснюється за поданням Голови Рахункової палати на засіданні Рахункової палати шляхом відкритого голосування більшістю членів від складу Рахункової палати. Відповідно до ч.6 ст.208-2 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. №1861-VI звільнення з посад членів Рахункової палати здійснюється відкритим голосуванням більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу ВРУ за наявності рішення комітету, до предмета відання якого належать питання бюджету. Відповідно до ч.8 ст.208-2 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. №1861-VI рішення ВРУ про звільнення з посади Голови, інших членів Рахункової палати оформляється відповідною постановою ВРУ.

6.1.2 Інститут Рахункової палати в Україні і в світі

Рахункова палата в Україні - це особливий конституційний орган державної влади, який не належить до жодної з гілок влади, закріплених у Конституції України та здійснює функцію контролю за державним управлінням у цій галузі надходження та використання коштів з Державного бюджету України. Функціонує незалежно від інших державних органів. Законодавство, що регулює статус Рахункової палати в Україні та в європейських країнах, має своїм витокom положення Лімської декларації від 11.09.1997 р. про настанови щодо аудиту державних фінансів. Більшістю демократичних країн дотримано рекомендації Лімської декларації від 11.09.1997 р. стосовно того що запровадження найвищого контрольного органу і необхідний ступінь його незалежності мають бути закладені в Конституції, а деталі можуть бути встановлені відповідним

законом. Водночас обсяг конституційних положень про статус органу фінансового контролю у переважній більшості країни невеликий.

Рахункова палата в Україні здійснює зовнішній фінансовий контроль і є незалежним органом, утвореним ВРУ. Організація, повноваження і порядок діяльності Рахункової палати визначаються законом. Рахункова палата України - одна з наймолодших вищих аудиторських установ у світі. Робота над законопроектом про контрольну палату (як спочатку передбачався цей державний орган) розпочалася в Україні відразу після проголошення незалежності в 1991 році, а відповідний закон був прийнятий ВРУ 24 травня 1996 року. Зараз діяльність Рахункової палати регламентується Законом України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII.

Протягом 1996-2014 років ст. 98 Конституції, яка визначає статут Рахункової палати як конституційного органу, що має особливу компетенцію, була змінена 4 рази наступними версіями: 1) нагляд за використанням коштів державного бюджету України від імені Верховної Ради України здійснює Рахункова палата (із змінами, внесеними 28 червня 1996 р.); 2) ревізія від імені Верховної Ради України щодо надходження коштів з державного бюджету України та їх використання здійснюється Рахунковою палатою (із змінами, внесеними 1 січня 2006 р.); 3) нагляд за використанням коштів державного бюджету України від імені Верховної Ради України здійснює Рахункова палата (від 30 вересня 2010 р.); 4) Рахункова палата здійснює контроль від імені Верховної Ради України над отриманням коштів з державного бюджету України та їх використанням. Організація, повноваження та порядок роботи Рахункової палати визначаються законом (версія від 6 жовтня 2013 р.); 5) контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням здійснює Рахункова палата (чинна версія від 21 лютого 2014 р.).

У листопаді 1998 року Рахункова палата стала членом Міжнародної організації вищих аудиторських установ - INTOSAI, яка об'єднує найвищі аудиторські установи зі 190 країн під егідою ООН. У травні 1999 р. На Конгресі

Європейської організації вищих аудиторських установ EUROSАІ було прийнято рішення про надання Рахункової палати України статусу члена цієї організації.

Законодавство більшості європейських країн надає Рахунковим палатам, як вищим органам фінансового контролю, досить широке коло питань. Для узагальненого розгляду інститута Рахункової палати слід необхідно звернутися до закордонного досвіду, спочатку – наднаціональних організацій.

Відповідно до статті 13 Договору про Європейський Союз (далі – ДЄС) одним із органів Європейського Союзу є Рахункова палата. Відповідно до ст. 285 Договору про функціонування ЄС (далі ДФЄС) Рахункова палата здійснює аудит Союзу, до її складу входить по одному громадянину від кожної держави-члена, її члени є цілком незалежними у виконанні своїх обов'язків в загальних інтересах Союзу. Для теми нашого дослідження важливим є те, що відповідно до ч. 8 ст. 286 ДФЄС положення Протоколу про привілеї та імунітети Європейських Спільнот, що застосовуються до суддів Суду Європейського Союзу, також застосовуються до членів Рахункової палати. Відповідно до п. «а» ст. 12 Протоколу про привілеї та імунітети Європейських Спільнот члени Рахункової палати мають імунітет від правових проваджень щодо дій, яких вони вчинили як офіційні особи, зокрема щодо того, що вони сказали чи написали, цей імунітет зберігається і після закінчення перебування на посаді.

Розглянемо більш детально практику зарубіжних Рахункових палат окремих країн, а саме Польщі. Запропонована країна є вагомим прикладом для дослідження інституту Рахункових палат у світі, оскільки Польща - країна, яка є нашим сусідом і членом ЄС.

Рахункова палата в Польщі називається Вищою Контрольною палатою Польщі. Польща належить до того ж виду фінансового контролю, що і Україна, для якого характерно існування колегіального органу без судової функції, який можна віднести до незалежних органів фінансового контролю. Вища Контрольна палата (польською мовою: Najwyższa Izba Kontroli, NIK) - це найвищий орган контролю в Республіці Польща, підпорядкований Сейму, який працює на принципах колегіальності. Відповідно до Конституції, Палата представляє

сейму, зокрема, аналіз виконання державного бюджету та принципів грошово-кредитної політики, щорічний звіт про його діяльність. Відповідно до Конституції, Палата контролює діяльність органів державного управління, Національного банку Польщі, державних юридичних осіб та інших державних організаційних підрозділів з точки зору законності, економічності, ефективності, швидкості і цілісності. Палата може контролювати діяльність органів місцевого самоврядування, муніципальних юридичних осіб та інших муніципальних організаційних підрозділів з точки зору законності, економічності, ефективності та надійності. Палата може також контролювати, з погляду законності та права власності на діяльність інших господарських одиниць і суб'єктів, наскільки вони використовують державну або муніципальну власність або кошти, а також виконувати фінансові зобов'язання на користь держави.

Сейм за домовленістю Сенату призначає президента Вищої Контрольної палати на мандат 6 років (поновлюється на другий мандат). Термін повноважень президента палати не збігається з терміном повноважень парламенту, що не повинно дозволяти цій інституції підпорядковуватися одній політичній групі. Для теми нашого дослідження важливо відмітити, що Президент Вищої Контрольної палати захищений таким же імунітетом, що і депутати, чого немає в Голови Рахункової палати України, який не володіє імунітетом від кримінального переслідування депутатського рівня.

6.1.3 Особливості процедури затримання членів Рахункової палати

Відповідно до ч.2 ст. 207 КПК України лише уповноважена на проведення затримання службова особа може затримати без ухвали слідчого судді, суду Голову Рахункової палати чи іншого члена Рахункової палати у випадках: вчинення ним кримінального правопорушення або замаху на вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після вчинення ним кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування його за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення.

Оскільки відповідно до ч.2 ст. 176 КПК України затримання є тимчасовим запобіжним заходом, то відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 483 КПК України про застосування затримання щодо Голови Рахункової палати чи інших членів Рахункової палати обов'язково повідомляються органи і службові особи, які їх обрали або призначили чи відповідають за заміщення їхніх посад.

З попереднього аналізу процедури призначення Голови Рахункової палати випливає, що про його затримання обов'язково повідомляються Голова ВРУ та депутати ВРУ. З попереднього аналізу процедури призначення заступника Голови Рахункової палати випливає, що про його затримання обов'язково повідомляються інші члени Рахункової палати та депутати ВРУ. З попереднього аналізу процедури призначення інших членів Рахункової палати випливає, що про їх затримання обов'язково повідомляються депутати ВРУ.

6.1.4 Особливості процедури застосування запобіжних заходів щодо членів Рахункової палати

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 483 КПК України про застосування запобіжних заходів щодо Голови Рахункової палати чи інших членів Рахункової палати обов'язково повідомляються органи і службові особи, які їх обрали або призначили чи відповідають за заміщення їхніх посад.

З попереднього аналізу процедури призначення Голови Рахункової палати випливає, що про застосування запобіжних заходів щодо нього обов'язково повідомляються Голова ВРУ та депутати ВРУ. З попереднього аналізу процедури призначення заступника Голови Рахункової палати випливає, що про застосування запобіжних заходів щодо нього обов'язково повідомляються інші члени Рахункової палати та депутати ВРУ. З попереднього аналізу процедури призначення інших членів Рахункової палати випливає, що про застосування запобіжних заходів щодо них обов'язково повідомляються депутати ВРУ.

6.1.5 Особливості процедури повідомлення про підозру членам Рахункової палати

Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 482 КПК України письмове повідомлення про підозру Голові або іншому члену Рахункової палати здійснюється Генеральним прокурором (виконувачем обов'язків Генерального прокурора) або заступником Генерального прокурора - керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Відповідно до ч. 2 ст. 482 КПК України Генеральний прокурор (виконувач обов'язків Генерального прокурора), його заступник може доручити іншим прокурорам здійснити письмове повідомлення про підозру Голові або іншому члену Рахункової палати у порядку, передбаченому ч. ч. 1, 2 ст. 278 КПК України.

Слід зауважити, що ст. 19 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII не визначає прямо статус підозрюваного у кримінальному правопорушенні несумісним зі статусом Голови або іншого члена Рахункової палати. Ч. 6 ст. 19 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII забороняє Голові або іншому члену Рахункової палати вчиняти будь-які дії, що компрометують посаду члена Рахункової палати і можуть викликати сумнів у його об'єктивності, неупередженості та незалежності, тому у випадку тлумачення отримання статусу підозрюваного у кримінальному правопорушенні Головою або іншим членом Рахункової палати як компрометуючої посаду члена Рахункової палати дії статус підозрюваного може бути кваліфіковано як порушення підозрюваним законних вимог до члена Рахункової палати.

Відповідно до ч. 7 ст. 20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII повідомлення про підозру Голові або іншому члену Рахункової палати не входить в перелік підстав для припинення його повноважень. Відповідно до ч. 7 ст. 20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII повідомлення про підозру Голові або іншому члену Рахункової палати не входить в перелік підстав для його звільнення, якщо воно

не призвело до визнання у законному рішенні суду активів Голови або іншого члена Рахункової палати необґрунтованими відповідно до ст. 290 Цивільного процесуального кодексу України та їх стягненню в дохід держави. Відповідно до ч. 7 ст. 20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII повідомлення про підозру Голові або іншому члену Рахункової палати не входить в перелік підстав для припинення його повноважень. Відповідно до ч. 7 ст. 20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII повідомлення про підозру Голові або іншому члену Рахункової палати не входить в перелік підстав для його звільнення, якщо воно не призвело до встановлення порушення Головою або іншим членом Рахункової палати вимог п. 7 ч.5 ст.8 Закону України «Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)» від 23.09.2021 № 1780-IX у частині подання, дотримання строків подання декларації про контакти.

Необхідно зауважити, що ч. 4 ст. 20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII не передбачає повідомлення про підозру заступнику Голови Рахункової палати як підставу для звільнення його від виконання обов'язків заступника Голови Рахункової палати.

6.1.6 Особливості процедури допиту членів Рахункової палати

Відповідно до ч. 8 ст. 224 КПК України під час допиту особа має право не відповідати на запитання з приводу тих обставин, щодо надання яких є пряма заборона у законі, але членів Рахункової палати у переліку осіб, яких заборонено допитувати з приводу їх службової діяльності, немає. Відповідно до п.4 ч.2 ст.32 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII члени Рахункової палати зобов'язані не розголошувати інформацію про об'єкт контролю до розгляду матеріалів на засіданні Рахункової палати, що потрібно враховувати під час проведення допиту членів Рахункової палати, хоча це не передбачено в КПК України. Відповідно до ч.4 ст.32 Закону України «Про

Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII члени Рахункової палати та посадові особи апарату Рахункової палати притягаються до відповідальності за порушення порядку розкриття інформації з обмеженим доступом, що стала їм відомою у зв'язку з їх службовою діяльністю, з чого випливає необхідність особливого порядку допиту членів Рахункової палати стосовно їх службової діяльності, хоча це не передбачено в КПК України.

6.1.7 Особливості судового розгляду кримінальної справи щодо членів Рахункової палати

Відповідно до ч. 1 ст. 33-1 КПК України Вищий антикорупційний суд здійснює судовий розгляд у кримінальних провадженнях стосовно вчинених Головою Рахункової палати, заступником Голови Рахункової палати або іншими членами Рахункової палати корупційних кримінальних правопорушень, передбачених в примітці ст. 45 КК України, ст. ст. 206-2, 209, 211, 366-2, 366-3 КК України, у випадках, передбачених: 1) п. 2 ч.5 ст.216 КПК України, коли розмір предмета вчиненого кримінального правопорушення, передбаченого ст. ст. 354 368, 369, 369-2 КК України, у 500 і більше разів перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на час вчинення кримінального правопорушення, а також предмет кримінального правопорушення або розмір завданої шкоди у вчинених кримінальних правопорушеннях, передбачених ст.ст. 191, 206-2, 209, 210, 211, 364, 410 КК України, у 2000 і більше разів перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на час вчинення кримінального правопорушення; 2) п.3 ч.5 ст.216 КПК України, коли вчинено кримінальне правопорушення, передбачене ст. 369, ч.1 ст. 369-2 КК України щодо службової особи, визначеної у ч.4 ст. 18 КК України або у п. 1 ч.5 ст.216 КПК України.

Відповідно до п.2 ч.1 ст.483 КПК України про ухвалення вироку членам Рахункової палати повинні повідомити органи і службові особи, які їх обрали або призначили чи відповідають за заміщення їх посад, тому про ухвалення

обвинувального вироку Голові Рахункової палати обов'язково повідомляють Голову ВРУ та депутатів ВРУ, про ухвалення обвинувального вироку заступнику Голови Рахункової палати обов'язково повідомляють інших членів Рахункової палати та депутатів ВРУ, про ухвалення обвинувального вироку іншим членам Рахункової палати обов'язково повідомляють депутатів ВРУ.

Також необхідно зауважити, що якщо під час судового розгляду суд визнав активи будь-якого члена Рахункової палати або активи, набуті за його дорученням іншими особами або в інших передбачених статтею 290 Цивільного процесуального кодексу України випадках, необґрунтованими та постановив стягнути їх в дохід держави, то відповідно до п.8 ч.7 ст.20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII, дане судове рішення самостійно, без наявності чинного обвинувального вироку щодо члена Рахункової палати, тягне за собою дострокове звільнення члена Рахункової палати, яке вчиняє ВРУ. Якщо під час судового розгляду кримінального правопорушення було виявлено вчинення будь-яким членом Рахункової палати адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, суд постановив притягнути члена Рахункової палати до відповідальності за нього, то відповідно до п.6 ч.7 ст.20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII, дане судове рішення самостійно, без наявності чинного обвинувального вироку щодо члена Рахункової палати, тягне за собою дострокове звільнення члена Рахункової палати, яке вчиняє ВРУ.

6.1.8 Особливості процедури звільнення з посади членів Рахункової палати внаслідок винесення обвинувального вироку щодо них

Відповідно до ч.7 ст.20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII ВРУ приймає рішення про звільнення з посади будь-якого члена Рахункової палати до закінчення строку, на який його було обрано, у разі: 1) подання заяви про звільнення з посади за власним бажанням; 2) призначення чи обрання на іншу посаду за його згодою; 3) неможливості

виконувати свої повноваження за станом здоров'я протягом чотирьох місяців підряд; 4) досягнення шістдесяти п'яти років; 5) припинення громадянства України, наявності (набуття) громадянства іншої держави або виїзду на постійне місце проживання за межі України; 6) невідповідності обмеженням щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, визначеними Законом України "Про запобігання корупції", що встановлено рішенням суду, яке набрало законної сили; 7) набрання законної сили рішенням суду про притягнення його до відповідальності за адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією; 8) набрання законної сили обвинувальним вироком суду стосовно нього; 9) набрання законної сили рішенням суду про визнання його активів чи активів, набутих за його дорученням іншими особами або в інших передбачених статтею 290 Цивільного процесуального кодексу України випадках, необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави; 10) порушення вимог Закону України "Про запобігання загрозам національній безпеці, пов'язаним із надмірним впливом осіб, які мають значну економічну та політичну вагу в суспільному житті (олігархів)" у частині подання, дотримання строків подання декларації про контакти.

У випадку винесення обвинувального вироку Голові Рахункової палати суд відповідно до п. 2 ч. 1 ст.483 КПК України повинен повідомити Голову ВРУ та депутатський склад ВРУ про обвинувальний вирок. У випадку винесення обвинувального вироку заступнику Голови Рахункової палати суд відповідно до п. 2 ч. 1 ст.483 КПК України повинен повідомити інших членів Рахункової палати та депутатський склад ВРУ про обвинувальний вирок. У випадку винесення обвинувального вироку іншим членам Рахункової палати суд відповідно до п. 2 ч. 1 ст.483 КПК України повинен повідомити інших членів Рахункової палати та депутатський склад ВРУ про обвинувальний вирок.

Відповідно до ч. 4 ст. 20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII звільнення від виконання обов'язків заступника Голови Рахункової палати здійснюється на засіданні Рахункової палати шляхом відкритого голосування за поданням Голови Рахункової палати, якщо таке

рішення підтримала більшість від складу Рахункової палати. Необхідно зауважити, що ч. 4 ст. 20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII не передбачає винесення обвинувального вироку заступнику Голови Рахункової палати як підставу для звільнення його від виконання обов'язків заступника Голови Рахункової палати. Також відповідно до ч. 4 ст. 20 Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р. № 576-VIII звільнення заступника Голови Рахункової палати від виконання обов'язків заступника Голови Рахункової палати не призводить до його автоматичного виключення із складу членів Рахункової палати.

Відповідно до ч.6 ст.208-2 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. №1861-VI звільнення з посад членів Рахункової палати здійснюється відкритим голосуванням більшістю голосів народних депутатів від конституційного складу ВРУ за наявності рішення комітету, до предмета відання якого належать питання бюджету. Відповідно до ч.8 ст.208-2 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. №1861-VI рішення ВРУ про звільнення з посади Голови, інших членів Рахункової палати оформляється відповідною постановою ВРУ.